

## LAKIVALIOKUNNAN MIETINTÖ 34/2010 vp

### Hallituksen esitys syyttäjälaitosta koskevan lainsäädännön uudistamiseksi

#### JOHDANTO

##### *Vireilletulo*

Eduskunta on 7 päivänä joulukuuta 2010 lähettänyt lakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen syyttäjälaitosta koskevan lainsäädännön uudistamiseksi (HE 286/2010 vp).

##### *Asiantuntijat*

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitussihteeri Juho Martikainen, oikeusministeriö
- valtiosyyttäjä Mika Illman, Valtakunnan-syyttäjänvirasto

- kihlakunnansyyttäjä Eija Velitski, Helsingin syyttäjänvirasto
- johtava kihlakunnansyyttäjä Irma Rosenius-Sutela, Salpausselän syyttäjänvirasto
- puheenjohtaja Sari Aho, Suomen Syyttäjä-yhdistys ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Ahvenanmaan maakunnan hallitus / Ålands landskapsregering
- Ahvenanmaan maakunnan syyttäjänvirasto / landskapsåklagarämbetet i landskapet Åland.

#### HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki syyttäjälaitoksesta.

Lakiin koottaisiin tällä hetkellä useaan eri lakiin sisältyvät säännökset syyttäjälaitoksen hallinnosta ja organisaatiosta sekä syyttäjistä ja syyttäjän toiminnasta.

Laissa määriteltäisiin syyttäjän tehtävät, toimivalta, tiedonsaantioikeus, esteellisyys, varalaolo ja asiamiehenä toimiminen. Laissa säädettäisiin myös syyttäjälaitoksen organisaatiosta eli

Valtakunnansyyttäjänvirastosta ja syyttäjänvirastoista sekä virastojen tehtävistä ja hallinnosta. Säännökset vastaisivat pääosin nykyisiä.

Keskeisin sisällöllinen muutos olisi kihlakunnansyyttäjän ja apulaissyyttäjän toimivallan laajentaminen koko maahan. Muilta osin esityksessä tehtäisiin voimassa oleviin säännöksiin lähinnä teknisiä muutoksia.

Lakien on tarkoitus tulla voimaan vuonna 2011.

## VALIOKUNNAN KANNANOTOT

### *Yleisperustelut*

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi syyttäjälaitosta koskeva laki, johon koottaisiin useaan eri lakiin nykyisin sisältyvät säännökset syyttäjistä ja syyttäjälaitoksen organisaatiosta. Samalla säännökset saatettaisiin perustuslain edellyttämälle tasolle. Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena sekä puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Keskeisin sisällöllinen muutos koskee paikallissyyttäjien toimivallan laajentamista koko maahan (1. lakiehdotuksen 7 §). Nykyiset toimivaltasäännökset rajaavat paikallissyyttäjän toimivallan syyttäjänviraston alueella olevien käräjäoikeuksien toimialueeseen, eivätkä ne siten aina mahdollista syyttäjän toimien järjestämistä tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti erityisesti laajoissa rikosasioissa, jotka ulottuvat yhtä useamman syyttäjänviraston toimialueelle. Paikallissyyttäjän toimivaltaa onkin yksittäisissä tapauksissa laajennettu valtakunnansyyttäjän määräyksellä.

Saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää paikallissyyttäjien toimivallan laajentamista tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena syyttäjän toiminnan kehittämiseksi ja tehostamiseksi erityisesti laajoissa rikosasioissa. Muutoksella on merkitystä muun muassa toteutettaessa oikeudenkäyntien viivästymistä ehkäiseviä toimenpiteitä. Samalla syyttäjien alueellinen toimivalta saatetaan vastaamaan poliisin alueellista toimivaltaa, joka kattaa koko maan. Tämä on tärkeää syyttäjän ja poliisin välisen esitutkintayhteistyön tehostamisen kannalta.

Valiokunta korostaa, että paikallissyyttäjän toimivallan laajentaminen koko maahan ei tuo muutosta syyttäjänvirastojen toimialuejakoon yleisesti eikä missään asiaryhmässä. Paikallissyyttäjät toimivat siten muutoksen jälkeenkin tietyn syyttäjänviraston syyttäjinä ja käsittelevät pääsääntöisesti kyseisen syyttäjänviraston

toimialueella tapahtuneita rikosasioita. Paikallissyyttäjän sidonnaisuus tiettyyn syyttäjänvirastoon ilmenee 1. lakiehdotuksen 20 §:n 2 momentista.

Hallituksen esityksen perustelujen mukaan lakien on tarkoitus tulla voimaan vuonna 2011. Esityksen valiokuntakäsittelyn aikana saadun tiedon mukaan tarkoitus on, että syyttäjälaitosta koskeva uusi laki tulisi voimaan syksyllä 2011. Sen sijaan sellaisten lakien, joissa on kyse syyttäjää koskevan käsitteen muuttamisesta, on tarkoitus tulla voimaan aiemmin eli niin pian kuin ne on hyväksytty ja vahvistettu.

### *Yksityiskohtaiset perustelut*

#### **1. Laki syyttäjälaitoksesta**

##### *3 luku. Syyttäjänvirastot.*

*18 §. Ahvenanmaan maakunnansyyttäjänvirasto.* Pykälän 3 momentin mukaan maakunnansyyttäjänvirastoon sovelletaan tämän lain syyttäjänvirastoa koskevia säännöksiä lukuun ottamatta 17 §:n 1 ja 3 momenttia. Koska myöskään 17 §:n 2 momentti ei sovellu maakunnansyyttäjänvirastoon, viittaus on tarpeen muuttaa koskemaan koko 17 §:ää.

*21 §. Kelpoisuusvaatimukset.* Pykälässä säädetään syyttäjänvirastossa toimivien syyttäjien kelpoisuusvaatimuksista pääosin voimassa olevan lain mukaisesti. Selvyiden vuoksi lakivaliokunta toteaa, että syyttäjien kielitaitoa koskevia kelpoisuusvaatimuksia koskee nykyisin yleislakina julkisyhteisön henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta annettu laki (424/2003) sekä sen nojalla annettu valtioneuvoston asetus syyttäjänvirastosta (88/2007). Nyt käsiteltävänä olevaan uudistukseen liittyen on tarkoitus antaa uusi valtioneuvoston asetus. Saadun selvityksen mukaan asetuksessa säädettäisiin nykyiseen tapaan tiettyihin syyttäjänvirastoihin vaadittavasta erityisestä kielitaidosta.

4 luku. *Erinäisiä säännöksiä.*

26 §. *Esteellisyys.* Pykälän 1 momentin 3 kohta on tarkistettu kielellisesti.

## **2. Laki oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta**

26 luku. *Valitusasian käsittelystä hovioikeudessa.*

Luvun otsikkoa on muutettu lailla 650/2010, joka on tullut voimaan 1.1.2011. Otsikkoon on tarpeen tehdä tätä koskeva muutos.

## **3. Laki rikoslain muuttamisesta**

21 luku. *Henkeen ja terveyteen kohdistuvista rikoksista.*

16 §. *Syyteoikeus.* Pykälä on kokonaisuudessaan muutettu lailla 1082/2010, joka on tullut voimaan 1.1.2011. Esityksessä ehdotettua pykälää on tämän vuoksi tarkistettava sisällyttämällä siihen mainitussa laissa tehdyt muutokset. Samasta syystä myös johtolausetta on tarkistettava.

## **20. Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 6 ja 24 §:n muuttamisesta**

*Nimike ja johtolause.* Lakiehdotuksen nimikettä ja johtolausetta on tarkistettu kielellisesti.

## **24. Laki sakon täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta**

*Johtolause.* Sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n 1 momentti on muutettu lailla 224/2008. Lakiehdotuksen johtolausetta on tarpeen tämän vuoksi tarkistaa.

## **28. Laki Eurojustia koskevan päätöksen eräiden määräysten täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta**

*Voimaantulosäännös.* Pykälän mukaan laki tulee voimaan 4.6.2011 eli samaan aikaan, kun Eu-

rojustia koskevan päätöksen eräiden määräysten täytäntöönpanosta annettu laki (742/2010). Saadun selvityksen mukaan tarkoitus kuitenkin on, että muutos tulee voimaan syksyllä 2011 samaan aikaan kuin 1. lakiehdotuksessa tarkoitettu laki syyttäjälaitoksesta. Tämän vuoksi lakivaliokunta ehdottaa, että voimaantuloaika jätetään voimaantulosäännöksessä yleisesti noudatetun käytännön mukaisesti avoimeksi.

## **31. Laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 19 §:n muuttamisesta.**

19 §. *Tietojen luovuttaminen muille viranomaisille.* Pykälän 1 momentin 9 kohdasta esitetään poistettavaksi sana "yleisille" ja viittaussäännös yleisistä syyttäjistä annettuun lakiin korvattavaksi viittauksella syyttäjälaitoksesta annettuun lakiin.

Eduskunnan hallintovaliokunnan käsittelyssä on parhaillaan hallituksen esitys laeiksi henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain ja henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain muuttamisesta (HE 98/2010 vp). Kyseisessä esityksessä henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (761/2003) 19 §:n 1 momenttiin esitetään sisällöllisiä ja rakenteellisia muutoksia. Saadun tiedon mukaan esitettyjen muutosten olisi tarkoitus tulla voimaan kesällä 2011 eli ennen nyt käsiteltävään esitykseen sisältyvää uutta lakia syyttäjälaitoksesta. Edellä esitetty huomioon ottaen lakivaliokunta katsoo, että 31. lakiehdotuksessa tarkoitetut muutokset 19 §:n 1 momenttiin on tarkoituksenmukaista tehdä myöhemmässä yhteydessä erillisen muutosesityksen pohjalta. Vastaava muutostarve koskee myös henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain 28 §:ää. Edellä esitettyyn viitaten valiokunta ehdottaa, että 31. lakiehdotus hylätään.

## **32. Laki panttilainauslaitoksista annetun lain 39 §:n muuttamisesta**

*Nimike ja johtolause.* Lakiehdotuksen nimikettä ja johtolausetta on tarkistettu kielellisesti.

**45. Laki kuluttajansuojalain 11 luvun 5 §:n muuttamisesta**

*11 luku. Rangaistussäännökset.*

5 §. Kuluttajansuojalain 11 luku on kumottu 1.12.2010 voimaan tulleella lailla 746/2010, koska lukuun sisältyvien rangaistussäännösten käyttö on jäänyt hyvin vähäiseksi. Lakivaliokunta ehdottaa siten, että esitykseen sisältyvä 45. lakiehdotus hylätään.

**57. Laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain 50 §:n muuttamisesta**

*Nimike ja johtolause.* Lakiehdotuksen nimikettä ja johtolausetta on tarkistettu kielellisesti.

**Päätösehdotus**

Edellä esitetyn perusteella lakivaliokunta ehdottaa,

*että 4.—19., 21.—23., 25.—27., 29.—30., 33.—44., 46.—56. ja 58.—59. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomina,*

*että 1.—3., 20., 24., 28., 32. ja 57. lakiehdotus hyväksytään muutettuina (Valiokunnan muutosehdotukset) ja*

*että 31. ja 45. lakiehdotus hylätään.*

**Valiokunnan muutosehdotukset**

**1.**

**Laki  
syyttäjälaitoksesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1—16 §  
(Kuten HE)

3 luku

**Syyttäjänvirastot**

17 §  
(Kuten HE)

18 §

*Ahvenanmaan maakunnansyyttäjänvirasto*

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Maakunnansyyttäjänvirastoon sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään syyttäjänvirastosta lukuun ottamatta 17 §:ää (*poist.*). Johtavaan maakunnansyyttäjään ja maakunnansyyttäjään sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään johtavasta kihlakunnansyyttäjästä ja kihlakunnansyyttäjästä.

(4 mom. kuten HE)

19—24 §  
(Kuten HE)

4 luku  
**Erinäisiä säännöksiä**

25 §  
(Kuten HE)

26 §  
*Esteellisyys*

Syyttäjä on esteellinen, jos:  
(1 ja 2 kohta kuten HE)  
3) hän tai hänen *läheisensä* avustaa tai edustaa asianosaista taikka sitä, jolle asiassa on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa;

(4—6 kohta kuten HE)  
(2 ja 3 mom. kuten HE)

27—33 §  
(Kuten HE)

5 luku  
**Voimaantulo**

34 §  
(Kuten HE)

2.

**Laki**

**oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*kumotaan* oikeudenkäymiskaaren 25 luvun 19 §, sellaisena kuin se on laissa 165/1998,  
*muutetaan* 11 luvun 3 §:n 1 momentti, 17 luvun 19 §, 23 §:n 3 momentti ja 32 §, 21 luvun 19 §, 24 luvun 18 §, 25 luvun 3 ja 7 § sekä 26 luvun 18 §:n 4 momentti,  
sellaisina kuin ne ovat, 11 luvun 3 §:n 1 momentti laissa 690/1997, 17 luvun 19 ja 32 § laissa 571/1948 ja 23 §:n 3 momentti laissa 622/1974, 21 luvun 19 § laissa 1013/1993, 24 luvun 18 §, 25 luvun 7 § ja 26 luvun 18 §:n 4 momentti laissa 165/1998 ja 25 luvun 3 § laeissa 165/1998 ja 650/2010, seuraavasti:

11 luku  
**Tiedoksiannosta oikeudenkäynnissä**

3 §  
(Kuten HE)

17 luku  
**Todistelusta**

19, 23 ja 32 §  
(Kuten HE)

21 luku  
**Oikeudenkäyntikuluista**

19 §  
(Kuten HE)

24 luku  
**Tuomioistuimen ratkaisu**

18 §  
(Kuten HE)

|                                                     |                                                          |
|-----------------------------------------------------|----------------------------------------------------------|
| 25 luku                                             | 26 luku                                                  |
| <b>Muutoksenhaku käräjäoikeudesta hovioikeuteen</b> | <b>Valitusasian käsittelyn jatkaminen hovioikeudessa</b> |
| 3 ja 7 §<br>(Kuten HE)                              | 18 §<br>(Kuten HE)                                       |
|                                                     | <u>Voimaantulosäännös</u><br>(Kuten HE)                  |

### 3.

## **Laki rikoslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

*muutetaan* rikoslain (39/1889) 1 luvun 12 §:n 2 momentin 2 kohta, 8 luvun 5 §:n 1 momentti, 9 luvun 1 §:n 1 momentti ja 7 §:n 1 momentin johdantokappale, 17 luvun 25 §, 18 luvun 1 §:n 3 momentti, 20 luvun 11 ja 12 §, 21 luvun 16 §, 24 luvun 12 §, 25 luvun 9 §, 28 luvun 15 §:n 1 momentti, 30 luvun 12 §, 32 luvun 13 §, 35 luvun 6 §, 36 luvun 8 §:n 1 momentti, 38 luvun 10 §, 39 luvun 9 §:n 1 momentti, 48 a luvun 5 §:n 1 momentti, 49 luvun 6 §,

sellaisina kuin niistä ovat 1 luvun 12 §:n 2 momentin 2 kohta laissa 205/1997, 8 luvun 5 §:n 1 momentti laissa 297/2003, 9 luvun 1 §:n 1 momentti, 7 §:n 1 momentin johdantokappale ja 32 luvun 13 § laissa 61/2003, 17 luvun 25 § sekä 20 luvun 11 ja 12 § laissa 563/1998, 21 luvun 16 § *laissa 1082/2010*, 25 luvun 9 § laissa 578/1995, 24 luvun 12 § laissa 531/2000, 28 luvun 15 §:n 1 momentti laissa 614/2002, 30 luvun 12 § laeissa 467/2006 ja 641/2009, 35 luvun 6 § ja 36 luvun 8 §:n 1 momentti laissa 769/1990, 38 luvun 10 § laeissa 578/1995 ja 540/2007, 39 luvun 9 §:n 1 momentti laissa 317/1994, 48 a luvun 5 §:n 1 momentti laissa 515/2002 ja 49 luvun 6 § laissa 822/2005, seuraavasti:

|                                              |                                               |
|----------------------------------------------|-----------------------------------------------|
| 1 luku                                       | 9 luku                                        |
| <b>Suomen rikosoikeuden soveltamisalasta</b> | <b>Oikeushenkilön rangaistusvastausta</b>     |
| 12 §<br>(Kuten HE)                           | 1 ja 7 §<br>(Kuten HE)                        |
| 8 luku                                       | 17 luku                                       |
| <b>Vanhentumisesta</b>                       | <b>Rikoksista yleistä järjestystä vastaan</b> |
| 5 §<br>(Kuten HE)                            | 25 §<br>(Kuten HE)                            |

18 luku

**Rikoksista sukuoikeuksia vastaan**

1 §  
(Kuten HE)

20 luku

**Seksuaalirikoksista**

11 ja 12 §  
(Kuten HE)

21 luku

**Henkeen ja terveyteen kohdistuvista rikoksista**

16 §

*Syyteoikeus*

Syyttäjä (*poist.*) saa nostaa syytteen lievästä pahoinpitelystä vain, jos asianomistaja ilmoittaa rikoksen syytteeseen pantavaksi taikka teko on kohdistunut

1) kahdeksaatoista vuotta nuorempaan henkilöön,

2) tekijän aviopuolisoona tai entiseen aviopuolisoona, sisarukseensa tai sukulaiseensa suoraan ylenevässä tai alenevassa polvessa taikka henkilöön, joka asuu tai on asunut tekijän kanssa yhteistaloudessa tai on tai on ollut muuten näihin rinnastettavan henkilökohtaisen suhteen takia hänelle läheinen taikka

3) henkilöön hänen työtehtäviensä vuoksi eikä rikoksentehtäjä kuulu työpaikan henkilöstöön.

Syyttäjä saa nostaa syytteen vammantuottamuksesta vain, jos asianomistaja ilmoittaa rikoksen syytteeseen pantavaksi. (Uusi 2 mom.)

24 luku

**Yksityisyyden, rauhan ja kunnian loukkamisesta**

12 §  
(Kuten HE)

25 luku

**Vapauteen kohdistuvista rikoksista**

9 §  
(Kuten HE)

28 luku

**Varkaudesta, kavalluksesta ja luvattomasta käytöstä**

15 §  
(Kuten HE)

30 luku

**Elinkeinorikoksista**

12 §  
(Kuten HE)

32 luku

**Kätkemis- ja rahanpesurikoksista**

13 §  
(Kuten HE)

35 luku

**Vahingonteosta**

6 §  
(Kuten HE)

36 luku

**Petoksesta ja muusta epärehellisyydestä**

8 §  
(Kuten HE)

38 luku

**Tieto- ja viestintärikoksista**

10 §  
(Kuten HE)

39 luku

**Velallisen rikoksista**

9 §  
(Kuten HE)

48 a luku

**Luonnonvararikoksista**

5 §  
(Kuten HE)

49 luku

**Eräiden aineettomien oikeuksien loukkaamisesta**

6 §  
(Kuten HE)

Voimaantulosäännös  
(Kuten HE)

**20.**

**Laki**

***viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 6 ja 24 §:n muuttamisesta***

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*muutetaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 6 §:n 1 momentin 1 kohta ja 24 §:n 1 momentin 3 kohta seuraavasti:*

6 ja 24 §  
(Kuten HE)

Voimaantulosäännös  
(Kuten HE)



24.

## Laki

### sakon täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*muutetaan* sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 1 §:n 1 momentin 5 kohta, 25 §:n 2 momentti, 28 §, 30 §:n 2 momentti, 30 a §:n 1 momentti ja 33 §, *sellaisena kuin niistä on* 1 §:n 1 momentin 5 kohta laissa 224/2008, seuraavasti:

1, 25, 28, 30, 30 a ja 33 §  
(Kuten HE)

---

Voimaantulosäännös  
(Kuten HE)

28.

## Laki

### Eurojustia koskevan päätöksen eräiden määräysten täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*muutetaan* Eurojustia koskevan päätöksen eräiden määräysten täytäntöönpanosta annetun lain (742/2010) 3 §:n 1 momentti seuraavasti:

3 §  
(Kuten HE)

---

Tämä laki tulee voimaan *päivänä kuuta 20* .

---

32.

## Laki

### *panttilainauslaitoksista* annetun lain 39 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*muutetaan* *panttilainauslaitoksista* annetun lain (1353/1992) 39 § seuraavasti:

39 §  
(Kuten HE)

---

Voimaantulosäännös  
(Kuten HE)

---

**57.**

## **Laki**

**työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoinnasta annetun lain 50 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*muutetaan* työsuojelun valvonnasta ja työpaikan *työsuojeluyhteistoinnasta* annetun lain (44/2006) 50 §:n 2 momentti seuraavasti:

50 §  
(Kuten HE)

---

Voimaantulosäännös  
(Kuten HE)

---

Helsingissä 4 päivänä helmikuuta 2011

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Janina Andersson /vihr  
vpj. Anna-Maja Henriksson /r  
jäs. Esko Ahonen /kesk  
Kalle Jokinen /kok  
Oiva Kaltiokumpu /kesk  
Ilkka Kantola /sd  
Sampsa Kataja /kok

Jari Larikka /kok  
Outi Mäkelä /kok  
Pirkko Ruohonen-Lerner /ps  
Mauri Salo /kesk  
Kari Uotila /vas  
Mirja Vehkaperä /kesk  
Lasse Virén /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Tuokila.